

ВІДГУК

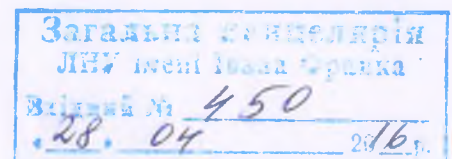
офіційного опонента на дисертаційну роботу
Добрянської Тетяни Іванівни на тему
“Механізми забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу
України”, яка представлена для захисту на здобуття наукового ступеня
кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та
управління національним господарством

Актуальність теми дослідження

Ефективний розвиток національної економіки України, який забезпечуватиме зростання добробуту суспільства, залежить від взаємодії економічної системи та навколишнього природного середовища. За умови побудови гармонійних відносин між цими складовими сумарний ефект буде справляти стимулюючий вплив на загальний розвиток держави та її системи. Важливою складовою природно-ресурсного потенціалу є водний комплекс, який відіграє значну роль та має на меті задоволення потреб населення і економіки у необхідних водних ресурсах.

Проблемою сьогодення є чітке позиціонування водного комплексу у системі впливів і процесів, що характерні для поточного глобального ландшафту, а саме: прискорене зростання фінансів і економіки, значна кризогенність, надмірний антропогенний пресинг на природні ресурси тощо. Формується ситуація, коли водний комплекс перебуває у контексті впливу нових процесів, залучається до економічного обігу, і, поряд з цим, він має забезпечувати дотримання екологічних пріоритетів.

На сьогоднішній час існує досить незначна кількість наукових розробок, що висвітлюють питання розвитку водно-ресурсної сфери держави у контексті новітніх процесів. Подібна ситуація, на нашу думку, зумовлюється наступними чинниками: по-перше, новизною цієї проблеми, що пов'язується з новітніми політичними процесами та новизною цих питань для держави у цілому і, по-друге, нерозробленістю методичних підходів щодо проведення таких досліджень.

Для вирішення цих питань, формування шляхів подальшого становлення водогосподарського комплексу держави доцільно поєднувати із засадами сталого розвитку, зважаючи на те, що використання останніх формує передумови до упровадження нових якісних підходів водокористування, його орієнтації на принципи екологобезпечного використання ресурсу, його збереження для поточних та майбутніх потреб держави та її населення. Важливим питанням у цьому сенсі є визначення конкретних механізмів сталості та їх можливого впливу на розвиток комплексу.

Аналіз літературних джерел виявив, що, не зважаючи на значну кількість досліджень проблем розвитку водного господарства, а також його окремих складових, питання забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу держави вивчене недостатньо. Подібне стосується і можливостей використання ефективних механізмів дотримання сталості. Таким чином, виходячи з наведеного, актуальність дослідження обумовлена необхідністю вирішення наукового завдання щодо розкриття змістовних та функціональних характеристик механізмів забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу України.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, їх достовірність і новизна

Вивчення дисертаційної роботи, автореферату дисертації, публікацій у наукових виданнях Добрянської Т.І. дає змогу зробити висновок про те, що одержані наукові результати є обґрунтованими, достовірними, що забезпечується критичним аналізом вітчизняних та зарубіжних джерел, законодавчих актів у сфері дослідження та використання системи сучасних методів дослідження. Зокрема, у дисертаційному дослідженні використовувалися наступні методи: аналіз і синтез, статистичний аналіз, економічний, порівняльний аналіз, історичний, логічний, інформаційно-комп'ютерний.

Робота виконувалася відповідно до науково-дослідних робіт Державної установи “Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України”, зокрема в межах тем: “Управління природними ресурсами: просторові аспекти, функції та механізми” (номер державної реєстрації 0111U000325); “Комплексна економічна оцінка природних ресурсів: критерії, механізми формування і використання” (номер державної реєстрації 0111U000327); “Формування рентних відносин у водному господарстві” (номер державної реєстрації 0111U010577); “Економічна оцінка природного багатства України” (номер державної реєстрації 0112U004966); “Засади формування господарських систем на базі природно-ресурсних комплексів” (номер державної реєстрації 0113U005670).

У межах зазначених тем автором обгрунтовано теоретико-методологічні засади та розроблено концептуальні положення щодо функціонування механізмів забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу України.

Основні наукові положення і результати дослідження доповнювалися та пройшли апробацію у межах конференцій різного рівня. Сукупність цих позицій визначає достовірність та вірогідність одержаних результатів.

Наукова новизна одержаних результатів

Сформульовані і обгрунтовані в дисертаційній роботі основні положення, висновки і рекомендації формують основу для нового вирішення наукового завдання розкриття змістовних та функціональних характеристик механізмів забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу України.

Найбільш важливими результатами, що характеризуються новизною, є наступні наукові положення: *вперше* розроблено концептуальні основи використання механізмів забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу України, що поєднують функціональні координати сталості та засади ефективного розвитку водогосподарської сфери; *удосконалено*

методичні підходи до забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу, які, на відміну від існуючих, базуються на системних засадах використання функцій менеджменту і передбачають врахування його галузевих особливостей; системні засади визначення критеріїв оцінки функціонування водогосподарських комплексів різних ієрархічних рівнів та особливостей їх сталого розвитку у контексті впливу на них соціально-економічних процесів різного спрямування; методичні підходи до оцінки кризових процесів в системі водогосподарського комплексу, а також особливостей результативних показників у вимірах стабільності і кризовості; дістали подальшого розвитку: понятійно-категоріальний апарат у площині забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу, зокрема, запропоновано авторське визначення категорії сталого розвитку водогосподарського комплексу, що полягає в трактуванні стійких станів його підсистем, за яких будуть гармонізовані і дотримані належні показники його функціонування, задоволені базові потреби економічного, соціального і екологічного вимірів та забезпечена можливість їх майбутньої реалізації що до виробництва продукції надання послуг та забезпечення ресурсами води; принципи побудови управлінської системи забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу на основі врахування змістовних та структурних характеристик його функціонування в територіальному вимірі; моделі ефективного запровадження форм державно-приватного партнерства як інструмента підтримки сталого розвитку; підходи до використання інноваційних механізмів фінансового забезпечення моделі сталого розвитку водогосподарського комплексу України з врахуванням можливостей імплементації інноваційного інструментарію (с. 8 – 9).

Важливість результатів дослідження для науки і практики

Основні результати дослідження, проведені у межах дисертаційної роботи, можливо конкретизувати наступними позиціями. По-перше, автором запропоновано теоретичні і методичні підходи як до змісту поняття сталого

розвитку водогосподарського комплексу, так і можливої системи управління. А це, у свою чергу, дає змогу подальшого проведення цілісного аналізу досліджуваного завдання. По-друге, у дисертаційній роботі досліджено базові параметри сталості водних ресурсів. На основі використання сучасних методів визначено основні характеристики сталого розвитку та його галузеві особливості. Значна увага приділяється впливу зовнішніх факторів. По-третє, сформовано підходи до забезпечення сталості, що досягається на основі визначення принципів управління водогосподарським комплексом України, засад державно-приватного партнерства у системі управління комплексом, інноваційних механізмів фінансового забезпечення моделі сталого розвитку.

Теоретико-методичні і прикладні висновки і рекомендації дисертаційної роботи використані: Державної установи «Інститут економіки природокористування та сталого розвитку Національної академії наук України» (довідка № 01-11/247 від 02.09.2015 р.)

Отримані висновки та рекомендації використовувалися при розробці стратегії забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу (довідка Львівського обласного управління водних ресурсів Державного агентства водних ресурсів № 03/1830 від 09.09.2015 р.).

Основні положення наукового дослідження були використані при вивченні дисциплін «Економіка природокористування», «Кадастр природних ресурсів», «Муніципальні інформаційні системи» (довідка Львівського національного аграрного університету № 01-28-06/4 від 06.05.2015 р.)

Повнота отриманих результатів дослідження

Основні результати дисертаційного дослідження відображені у 14 наукових праць, з них 5,9 друк. арк. належать особисто автору, у тому числі 1 монографія, 5 статей у наукових фахових виданнях, 3 – в іноземних виданнях та міжнародних наукометричних базах, 5 – у матеріалах науково-практичних конференцій. Наведені публікації повною мірою відображають основні положення дослідження.

Оцінка змісту дисертації, її мови та завершеності у цілому

Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел і 6 додатків, викладених на 7 стор. Основний зміст дисертації викладено на 158 стор. тексту, який містить 18 рисунків і 5 таблиць. Список використаних джерел містить 155 найменувань і займає 16 сторінок.

Дисертація написана діловою українською мовою з використанням спеціальної термінології. Оцінка структури, логіки побудови розділів та загальної композиції викладу матеріалу свідчить про цілісність і завершеність роботи.

Ідентичність змісту автореферату і основних положень дисертації

Зміст автореферату відповідає основним положенням дисертації. Висновки і наукові рекомендації, які опубліковано в наукових працях, дисертації та авторефераті, є ідентичними.

Дискусійні положення та зауваження по змісту дисертаційної роботи

Оцінюючи загалом позитивно дисертаційну роботу Добрянської Тетяни Іванівни, вважаю за можливе висловити наступні зауваження:

1. У п. 1.1 подається логічна схема взаємодії і контакту характеристик ВГК щодо виміру сталого розвитку. Автором пропонується два основні сценарії: I сценарій – коли поточні показники комплексу є достатніми з точки зору сталості і не потребують втручання і II – у випадку відхилення показників комплексу (варіант А) включається блок активних дій і, як наслідок, показники спрямовуються до площини сталості. Зрозуміло, що це базові сценарії. Однак, в реальному житті таких варіацій може бути значно більша кількість, про що необхідно зазначати авторові. Доцільно дати приклад з досвіду України, яким чином її водних комплекс вписується у ці підходи.

2. При дослідженні сильних і слабких сторін функціонування ВГК держави у п. 1.2 автор, серед сильних сторін під № 9 (с. 38) зазначає про можливість реалізації бізнесових проектів. Разом з тим, як відомо, навіть з певним припущенням, важко згадати успішні приклади впровадження бізнесових проектів у роботу комплексу. Для цього необхідні потужні зміни у роботі комплексу, насамперед, філософія його функціонування.

3. Під час проведення кризових характеристик роботи комплексу (п. 2.2) доречно зазначається про значну кількість криз, що загрожують роботі комплексу. Наприклад, автором пропонується їх поділ на внутрішні і зовнішні. Разом з тим, перелік криз не є сталим, а змінюється кожного року чи навіть частіше. У цьому випадку доречною є пропозиція щодо формування моніторингових інструментів контролю за наявними кризами для водного комплексу.

4. При визначенні засад роботи системи управління водогосподарським комплексом у вимірах сталості (пункт 3.1) пропонований підхід передбачає гармонійну єдність як консервативних принципів, так і інноваційних. Разом з тим, схема є досить переобтяженою структурними елементами, окремі з яких можливо об'єднати. Наприклад, блок "органи державної влади" може включати до свого складу і "органи місцевого самоврядування", які виділені окремо. Бізнесові структури можливо поєднати із альтернативними тощо.

5. Дисертаційна робота містить деякі моменти, які доцільно стилістично доопрацювати. Доцільним є приділення уваги структурного переходу між окремими змістовними блоками у межах роботи.

Загальний висновок

Дисертаційна робота Добрянської Т.І. "Механізми забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу України", що подана до захисту на здобуття наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством є самостійною, завершеною науковою працею, в якій

викладено авторський підхід до розробки теоретико-методологічних засад функціонування механізмів забезпечення сталого розвитку водогосподарського комплексу держави. Нові результати, які отримані автором, сприятимуть забезпеченню сталого розвитку водно-ресурсної сфери держави.

За змістом і оформленням дисертаційна робота відповідає вимогам пунктів 11, 12 і 14 “Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника”.

Оцінка дисертаційної роботи, опублікованих наукових праць та автореферату свідчать, що їх автор, Добрянська Тетяна Іванівна може робити ґрунтовні наукові узагальнення, оцінки, висновки і отримувати нові наукові результати, а тому заслуговує присудження їй наукового ступеня кандидата економічних наук за спеціальністю 08.00.03 – економіка та управління національним господарством.

Офіційний опонент: заступник
декана економічного факультету
Львівського державного університету
внутрішніх справ,
кандидат економічних наук, доцент

Стадник М. Є.

Львівський державний
університет внутрішніх справ

Підпис *Стадник М.Є.*

засвідчую:
Учений секретар *Н.Я.Рудий*

• 19 • 04 • 2016 р.

*Відсутні надійшли до спеціалізованої
вченої ради № 35.05.01 28.04.2016 р.*

А. Дітуса